

MORGENBLADET

Utenriksanalyse: Fra folkekrig til folkemakt

Opprørene i Tunisia og Egypt følger en verdensomspennende trend.

Del denne artikkelen:

[Mer](#)

Av Stein Tønnesson

Folkets røst: Ubevæpnet folkemakt har oftere ført til målet enn væpnet kamp. Her fra demonstrasjonene på Tahrir-plassen i Kairo 8. februar. Foto: Mohammed Abed/Scanpix

Relaterte artikler:

- [Røff guide til egyptisk litteratur](#)
- [Storebroren](#)
- [USAs dobbelte agenda](#)
- [Egyptisk leseliste](#)
- [Lyden av en revolusjon](#)
- [Opprøret i Egypt](#)

plutselig i mørket og trakk seg like raskt tilbake. Slik kunne de trette ut fienden gjennom stadige nålestikk. Samtidig hjalp de folket med å så, høste og bygge hus så de kunne vinne folkelig støtte og bygge en virkelig hær. De levde blant folket som fisken i vannet.

Folkekrigens store helt var Mao Zedong, som drev Chiang Kai-shek bort fra Kina og skapte den kinesiske folkerepublikken i 1949. Den andre store heltten var Vo Nguyen Giap, som bygde opp en vietnamesisk geriljahær fra 1944, slo franskmennene ved Dien Bien Phu i 1954 og ledet krigen mot USA og Sør-Vietnam i 1960-årene som Nord-Vietnams forsvarsminister. Han var nesten like kjent som president Ho Chi Minh. Giap lever fortsatt i Hanoi, og blir 100 år nå i august.

Den tredje var Che Guevara. Vi trodde hans heltedød i Bolivia 1967 var et midlertidig tilbakeslag på veien mot den latinamerikanske revolusjonen som begynte på Cuba i 1959. Men faktisk var Che mer typisk enn Mao og

Folkeoppstanden i de arabiske landene overrasker en hel verden. Men de går inn i et mønster: Det blir færre militærkupp og væpnede opprør, men flere opprør uten våpen. Ubevæpnet folkemakt har dessuten oftere ført til målet enn væpnet folkekrig.

Min ungdom var militærkuppenes og geriljakrigens tidsalder. De svake kunne vinne mot de sterke, sa vi, hvis soldatene lot som om de var sivile, unnlot å bære uniform, angrep

Giap. De fleste geriljaledere er enten blitt drept eller har gitt opp kampen. Hvem husker i dag Chin Peng, den malaysiske geriljalederen som sloss fra grenseområdene mot Thailand i over førti år før han omsider la ned sine våpen i 1989?

Selv tamiltigrene på Sri Lanka, som hadde kontroll med store områder og holdt seg med så vel marine som flyvåpen, led totalt nederlag i 2009.

Vi overså hvor avgjørende viktig det er for væpnede opprørere å få våpen og annen støtte utenfra. Når Pol Pot kunne holde det gående i over ti år mot den vietnamesiskstøttede regjeringen i Kambodsja 1979-90, var det fordi Kina, Thailand og USA støttet ham. Etter Parisavtalen i 1991, som gjorde slutt på den tredje og siste Indokina-krigen, gikk de røde khmerene i oppløsning. Pol Pot svant hen og døde i 1998.

Selv Taliban-krigerne i Afghanistan kan komme til å lide et langsomt nederlag hvis de avskjæres fra støtten de får gjennom Pakistan og inntektene fra narkotikahandel. Taliban er utypisk i dagens verden, ikke bare på grunn av sin ekstreme tolkning av Koranen, men også fordi de legger så stor vekt på væpnet kamp.

Det som har kommet i stedet for de væpnede opprørerne, er ikke først og fremst terrorisme. Rene terrorister lykkes nesten aldri med å nå sine politiske mål. Terrorism er et uttrykk for avmakt. Det som har bredt seg, er snarere folkemakt av den typen som veltet Ferdinand Marcos i Filippinene i 1986: *People Power* med massedemonstrasjoner, okkupasjon av bygninger, utfoldelse av spontan organisatorisk fantasi.

Ofte blir de ubevæpnede opprørerne slått ned: Beijing 1989, Yangon 2007, Teheran 2009, Bangkok 2010. Men ofte har demonstranter greid å velte makthaverne når disse nølte med å skyte på sivile eller militæret nektet å lystre ordre:

Teheran 1979, Manila 1986 (og 2001), Praha, Bucuresti og Berlin 1989, Moskva 1991, Kiev 2004, Jakarta 1998, Tbilisi 2003, Bisjkek 2005, Bangkok 2008, Tunis 2010. Hvordan det går i Kairo, vet jeg ennå ikke.

Fargerevolusjonene i Sentral- og Øst-Europa skapte ny interesse blant forskere for opprør av den typen som nå pågår i Egypt. Sin vane tro har forskerne laget statistikk. Slik har de funnet ut at ubevæpnede opprør har den klart høyeste suksessraten: Det kan lønne seg å ikke bruke våpen.

I mange år har det ergret meg å tenke på hvor mye sterkere palestinerne kunne stått hvis deres nå avdøde leder Yassir Arafat hadde satset fullt og helt på intifada uten våpen. Ting kan tyde på at palestinerne nå er lei av terror, ikke bare Israels, men også sin egen. I dag satser palestinere i enkelte lokalområder på ubevæpnet kamp når israelerne tar for seg av deres jord.

Ikke så at kampen lykkes. Israel nøler ikke med å skyte med gummikuler, tåregassgranater og innimellom skarpe skudd. Men hver gang palestinerne blir nedkjempet uten å ty til våpen, vinner de en ny moralsk seier. Gå inn på YouTube og hør Ali Abu Awwad, den unge lederen for palestinerne

ikkevoldelige motstandsbevegelse: «For palestinerne er ikkevoldskamp veien til frihet. For israelerne er forsoning veien til trygghet.» Vil palestinerne følge ham og slutte seg til den verdensomspennende trenden som nå omsider gjør seg gjeldende i Midtøsten? Det må være lov å håpe.

Stein Tønnesson er forsker ved Institutt for fredsforskning (Prio), i 2010–2011 ved United States Institute of Peace, Washington DC. stein@prio.no

Publisert 11. februar 2011